

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2021/1150
Toplantı Tarihi/Sayısı : 4.10.2022/18
Karar Numarası : 2022/717
Başvuran : B. A.
Başvuran Vekili : A. A.
Adres : --
Muhatap Kurum/Kişi : Sincan 2 Nolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muhatap Adres :

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, COVID-19 salgını gerekçe gösterilerek ceza infaz kurumunda eş ile mahrem görüşme hakkının kullanılmadığı iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuru dilekçesi ve ekleri doğrultusunda, ulusal önleme mekanizması birimi tarafından incelemesi gerçekleştirilen başvuruda özetle:

a) Sincan 2 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü olarak tutulan B. A.'nın eşi ile mahrem görüş gerçekleştiremediği, başvuran ve eşinin 22.12.2021 tarihinde ceza infaz kurumunda yapılan nikâh töreni ile evlendikleri ve o tarihten başvuru tarihine kadar aile birliğinin temelini sağlayacak özel görüş imkânının kendilerine verilmediği,

b) Başvuranın dört kez aile-eş görüşü talebini ilgili mercilere ilettiği; ancak ceza infaz kurumu idaresinden “*Bilim Kurulu kararı ile eş görüşleri ertelenmiştir*” şeklinde cevaplar alındığı, yaz aylarında ülke genelinde pandemi tedbirlerinin yumuşaması nedeniyle başvuranın 04.08.2021 tarihinde tekrar eş görüşü talebinde bulunduğu ve bu talebe cevaben Adalet Bakanlığından gelen yazıda söz konusu talebin uygunluğunun ceza infaz kurumu idare ve gözlem kurulu tarafından değerlendirilebileceğinin belirtildiği,

c) Başvuran ve eşinin evliliğinden itibaren bir yıldan uzun bir süre geçmesine rağmen sadece ayda iki defa 60 dakika kapalı görüş gerçekleştirebildikleri, nikâhlandıklarından beri özel hayatlarına ve mahremiyetlerine ilişkin hiçbir şey yaşamadıkları, çocuk sahibi olmak istemelerine rağmen bunun mevcut durumda mümkün olmadığını,

ç) Yaşanan bu süreçte, Anayasada düzenlenen “Aile Hayatına Saygı Hakkından” yararlanamadıkları, “Aile, Türk toplumunun temelidir” ilkesinin göz ardı edildiği, Anayasa Mahkemesinin de aile görüşü ödül yönetmeliğinin temelini aile hayatına saygı kapsamında değerlendirilmesi gerekliliğine ilişkin kararlarının bulunduğu, söz konusu haktan mahpusların yararlanmasına ilişkin birçok düzenlemenin (İnsan Hakları Evrensel Beyanname, BM (Birleşmiş Milletler) Sözleşmeleri, Avrupa Konseyi- Avrupa Cezaevi Kuralları) mevcut olduğu,

d) İdare ve gözlem kurulunun eş görüşü taleplerine ilişkin almış olduğu “ret” kararlarında, ilgili mevzuat kapsamında standart bir değerlendirme yapıldığı; ancak kendilerinin ceza infaz kurumunda yaptıkları nikâhın

dikkate alınmadığı ve durumlarının diğer eş görüşünden yararlanacak mahpuslardan farklılaştığı belirtilmektedir.

3. Muhatap Sincan 2 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle:

a) Başvuruya konu eş görüşü için başvuranın daha önce İdareden talepte bulunduğu ve talebine ilişkin olarak Kurum İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığının 17.08.2021 tarihli ve 2021/1322 sayılı kararı ile talebin *"Sağlık Bakanlığı Bilimsel Danışma Kurulu tavsiye kararları doğrultusunda COVID-19 tedbirleri gereğince eş-aile görüşlerinin yaptırılmaması ve ertelenmesine karar verildiğinden talebinin reddine"* karar verildiği, bu karara karşı ... İnfaz Hâkimliğine şikâyet yoluna başvurulduğu, ... İnfaz Hâkimliğinin ... Esas, ... Karar sayılı kararı ile şikâyetin reddine karar verildiği ve başvuranın bu karara karşı yasal süre içerisinde itirazda bulunmadığından kararın kesinleştiği,

b) COVID-19 salgını nedeniyle Sağlık Bakanlığı Bilimsel Danışma Kurulunun tavsiyeleri kapsamında Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 26.11.2021 tarihli ve 122695 sayılı ekli yazılarında *"Çin Halk Cumhuriyeti'nin Vuhan kentinde 2019 yılının Aralık ayı sonlarında ortaya çıkan ve hızlıca dünyanın birçok ülkesine yayılan COVID-19 salgını sonucunda pek çok insan hayatını kaybetmiştir. Yüksek bulaşıcılığı nedeniyle bu hastalık insan sağlığına yönelik önemli bir tehdit olarak kabul edilmektedir. Ceza infaz kurumlarının toplu olarak yaşanan yerler olması ve bulaşıcı hastalıklar açısından risk oluşturması nedeniyle 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 6'ncı maddesinin birinci fıkrasının (f) bendi, Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 96'ncı maddesi ve yukarıda belirtilen ilgi yazılar uyarınca ceza infaz kurumlarında özel önlemlerin alınmasına ihtiyaç duyulmuştur"* ifadelerinin bulunduğu,

c) Sağlık Bakanlığının Bilimsel Danışma Kurulu Tavsiye Kararları doğrultusunda 01.12.2021 tarihinden itibaren bir yıl sürelerin tekrar uzatıldığı, *"bu kapsamda Kurumlardaki eş ve aile görüş odalarının kullanımının 01.01.2022 tarihine kadar ertelenmesine karar verildiği"* süreçle birlikte Sağlık Bakanlığı Bilimsel Danışma Kurulunun Tavsiye Kararları doğrultusunda alınacak yeni kararlar kapsamında konu hakkında tekrar değerlendirmelerin yapılabileceği ifade edilmektedir.

4. Başvuru dilekçelerindeki iddialardan farklı olarak başvuran ve vekil eşin cevabi dilekçelerinde özetle:

a) Dünya örneklerinde mahpusların eş görüşünün "hak" olarak düzenlenmesine rağmen ülkemizdeki ceza infaz kurumlarında eş görüşünün "ödül" şeklinde düzenlendiği; ancak bu görüş türünün ceza infaz kurumundaki mahpusların genel faaliyetleri arasında düzenlenmemesi ve değerlendirilmemesi gerektiği,

b) Bazı suç türlerine eş görüşü hakkı tanınmakta iken, başvuranın suç türü dolayısıyla bu haktan yararlandırılmamasının eşitlik ilkesine aykırı olduğu,

c) Başvuranın tek kişilik koğuştaki tutulması ve günde bir defa yalnız avluya çıkma hakkı olması gibi nedenlerle kimseyle teması olmadığı ve bu nedenle talep edilen mahrem görüşün, Bilim Kurulu tavsiyeleri ile tezatlık oluşturmayacağı,

ç) Başvuran ve eşinin aşlarının tamamının yapıldığı ve ceza infaz kurumlarında açık görüşlere de tekrar başlanması sebebiyle kurum idare ve gözlem kurulunun eş görüşüne ilişkin kararını tekrar gözden geçirebileceği ve ilgili makamların söz konusu taleplerini değerlendirirken "başvuran ve vasi eşinin nikâh akdini ceza infaz kurumunda yaptıkları" hususunu da özellikle dikkate almalarının gerektiği,

d) Muhatap Kurumun eş görüşünün yaptırılmaması konusunda Adalet Bakanlığı talimatlarını gerekçe gösterdiği; ancak Bakanlığın bir yazısında eş görüşü yapılabilmesi kararının ceza infaz kurumu idaresine bırakıldığına ilişkin ibarenin bulunduğu ifade edilmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 20.04.2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "Amaç ve

kapsam” başlıklı 1’inci maddesine göre; “*Bu Kanunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek ve bu konuda ulusal önleme mekanizması görevini yerine getirmek üzere Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun kurulması, teşkilat, görev ve yetkilerine ilişkin esasların düzenlenmesidir.*”

6. 24.11.2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “Kurumun çalışma alanları” başlıklı 24’üncü maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde “*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*” Kurumun çalışma alanları arasında sayılmıştır.

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

7. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu’nun 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendine göre; “*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*” Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda başvuranın, eş-aile görüşü yapmaya ilişkin iddia ve talepleri konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

8. Ceza infaz kurumlarında kötü muamele olarak kabul edilecek hususlar farklı şekillerde tezahür edebilir. Bunların birçoğu ceza infaz kurumu idaresi ve görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetsel hatalar veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabilir. Bu nedenle mahpuslar için bir ceza infaz kurumundaki yaşam tüm yönleriyle değerlendirilmelidir. Ceza infaz kurumundaki yaşam, mahpuslara sunulan aktivitelerin genişliğinden, mahpuslar ve ceza infaz kurumu görevlileri arasındaki ilişkilerin genel durumuna kadar geniş bir alanda değerlendirilmelidir (*Avrupa İşkence ve İnsanlık dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi (CPT) 2. Genel Rapor, Hapsedilme, § 44*).

9. Anayasa’nın 17’nci maddesinin üçüncü fıkrası ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS)’nin 3’üncü maddesi herhangi bir sınırlama öngörmeksizin işkence, insanlık dışı ve onur kırıcı muamele ve cezaların yasaklanmasının mutlak mahiyetini belirtmektedir. Kötü muamele yasağının mutlak mahiyeti Anayasa’nın 15’inci maddesi kapsamında belirtilen savaş veya ulusun varlığını tehdit eden başka bir genel tehlike halinde dahi istisna öngörmemiştir. Aynı şekilde Sözleşme’nin 15’inci maddesi benzer bir düzenleme ile kötü muamele yasağına ilişkin herhangi bir istisna öngörülmemiştir (*Selmouni/Fransa [BD], B.No: 25803/94, 28.07.1999, § 95; Assenov ve diğerleri/Bulgaristan, B.No: 24760/94, 28.10.1998, § 93*). Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) bir davranışın kötü muamele teşkil edebilmesi için asgari bir ağırlık derecesine ulaşmış olması gerektiğini ifade etmektedir. Bir olayda kötü muamele olup olmadığının değerlendirilmesinde; muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi faktörler göz önünde bulundurulmalıdır (*Anayasa Mahkemesi, Tahir Canan, B.No:2012/969, § 23*).

10. Başvuran, tutulduğu Kurumun eş görüşü talebinin reddine ilişkin verdiği her karara karşı 25.12.2020-08.02.2021-24.08.2021 tarihlerinde İnfaz Hâkimliklerine şikâyette bulunmuş; ancak tüm şikâyetleri ayrı ayrı reddedilmiştir. Kurum İdaresinin kararlarındaki ret gerekçesi genel olarak; “*Sağlık Bakanlığı Bilimsel Danışma Kurulu tavsiye kararları doğrultusunda COVID-19 tedbirleri gereğince eş-aile görüşlerinin yaptırılmaması ve ertelenmesine karar verildiğinden talebinin reddine*” şeklinde olup İnfaz Hâkimliklerinin kararlarındaki ret gerekçesi ise genel olarak; “*Hüküm özlünün eş ve aile görüşü ödülünden yararlanma talebinin, salgın hastalık nedeniyle alınan sağlık tedbirleri kapsamında eş ve aile görüş odalarının*

kullanımının ertelenmesine ilişkin tedbir kararının sona ermesinden (bu odaların kullanılması ile ilgili sınırlama kalktıktan sonra) ceza infaz kurumunca tekrar değerlendirilmesi” şeklindedir.

11. Hükümlü ve Tutukluların Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik'in "Eş görüşmesi ödülü" başlıklı 11'inci maddesi şu şekilde düzenlenmiştir: *"Kapalı ceza infaz kurumundaki hükümlü ve tutuklulara, en geç üç ayda bir kez olmak üzere, üç saatten yirmi dört saate kadar eşleriyle kurumun bu tür ziyaretler için ayrılan bölümünde ve personelin yakın nezareti olmaksızın mahrem şekilde eş görüşmesi ödülü verilebilir."*

12. Ülkemizde ilk COVID-19 vakasının görüldüğü 2020 yılının Mart ayından bu yana uzun bir süre geçmiş bulunmaktadır. Bu süreçte kamu sektöründe ve özel sektörde evden çalışma, belirli günlerde ve saatlerde evden çalışma, maske takma zorunluluğu gibi pek çok kısıtlama ülke çapında uygulanmıştır. İlaveten 29.04.2021 - 17.05.2021 tarihleri arasında 81 ilde tam kapanma uygulaması gibi ciddi bir tedbir hayata geçirilmiştir. Salgının tüm bireyler için yarattığı olumsuz etkiler mahpuslar üzerinde de tezahür etmiştir. Salgın harici dönemlerde faaliyetlerin sınırlandırılması ve seyrekleştirilmesi gibi tedbirler AİHM içtihatlarına ve CPT standartlarına uygun olmasa da devletin, vatandaşları COVID-19 salgınına karşı koruma yükümlülüğünün göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Dolayısıyla başvuranın bazı etkinlik ve faaliyetlerinin sınırlandırılmasının COVID-19 tedbirleri çerçevesinde hayata geçirilmesi gereken tedbirler düşünüldüğünde katlanması gereken elem seviyesinden daha fazla bir eziyet seviyesine ulaşmadığı değerlendirilmektedir. Mevcut olayda, başvuranın bulunduğu ceza infaz kurumundaki diğer mahpusların sağlığı da göz önünde bulundurularak Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından Sağlık Bakanlığı Bilim Kurulu Tavsiye Kararları çerçevesinde eş ile mahrem görüşlerin de ertelenmesi yönünde bir karar alınmıştır. Bu kararın, COVID-19 pandemisinin mevcut seyri ve insan sağlığı üzerindeki son derece ciddi olumsuz etkileri göz önünde bulundurulduğunda makul bir karar olduğu değerlendirilmektedir.

13. Ayrıca somut başvuruda, bazı suç türlerine eş görüşü hakkı tanınmakta iken başvuranın suç türü dolayısıyla bu haktan yararlandırılmamasının eşitlik ilkesine aykırı olduğu iddia edilmişse de, emsal kişilere ilişkin verilen örneklerden söz konusu eş görüşünü kullanan mahpusların pandemi tedbirlerinin uygulandığı tarihlerden önce bu görüşü gerçekleştirdikleri anlaşılmıştır. Başka bir deyişle başvuru kapsamında pandemi tedbirlerinin hayata geçirilmesinden sonra herhangi bir mahpusun bu haktan yararlandığına dair başvuru dosyası eklerinde bilgi belgeye rastlanılmamış olup başvuranın iddialarında olan ve başvuru dosyası ekine sunulan emsal kişilerin pandemi süreci öncesinde eş görüşünden yararlandırıldığına ilişkindir. Ancak pandemi sonrasında bundan yaralanan bir mahpus olduğuna dair ne iddia ne de belgenin başvuru kapsamında öne sürülmediği anlaşılmıştır. Açıklanan nedenlerle başvuran ve dilekçesinde bahsettiği kişilerin tümünün pandemi tedbirleri nedeniyle mevcut durumda eş görüşünden yararlanamadıkları dikkate alındığında başvuru dilekçesindeki ayrımcı uygulama iddialarına itibar edilmemiştir.

14. Yukarıda anlatılan hususlar bir arada değerlendirildiğinde; başvuranın belirttiği dönemlerde COVID-19 virüsünün ortaya çıkan yeni varyantlarının da etkinliği ve Sağlık Bakanlığı Bilim Kurulunun bu husustaki tavsiye kararları göz önünde bulundurularak alınan tedbirlerin kötü muamele teşkil etmediği değerlendirilmiştir. Bununla birlikte ceza infaz kurumlarında “eş görüşü” uygulamasının başlatılması konusunda pandeminin seyrine göre aralıklarla ilgili kurumlarca değerlendirmelerin yapıldığını da eklemek gerekir.

15. Sonuç olarak, ceza infaz kurumundaki tutulma koşulları bir bütün olarak ele alındığında 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin (i) bendi kapsamında kötü muamele yasağının "**ihlal edilmediği**" kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

1. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLALİ YAPILMADIĞINA,
2. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

3. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,
04.10.2022 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alişan TİRYAKİ
Daire Başkanı

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye
(İZİNLİ)

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye